

**VYBRANÉ INŠTITÚTY TEÓRIE SKUPINY OBCHODNÝCH
SPOLOČNOSTÍ V PRÁVNOM PORIADKU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
(SO ZAMERANÍM NA PROBLEMATIKU
SPRÁVY A RIADENIA OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ)**

Mgr. Maroš Katkovčin

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra finančného práva
maros.katkovcin@flaw.uniba.sk

**Vybrané inštitúty teórie skupiny obchodných spoločností
v právnom poriadku Slovenskej republiky (so zameraním
na správu a riadenie obchodných spoločností)**

Príspevok sa zameriava na analýzu vybraných inštitútov teórie skupiny obchodných spoločností v práve obchodných spoločností Slovenskej republiky, ako aj medzinárodnej komparácii a konfrontácii s právnou úpravou predmetných inštitútov v Českej republike. Autor osobitnú pozornosť v tomto príspevku venuje problematike správy a riadenia obchodných spoločností patriacich do skupiny obchodných spoločností vrátane otázok správy a riadenia skupiny obchodných spoločností ako takej, a to v súvislosti s možnosťou priameho zásahu materskej spoločnosti do obchodného vedenia dcérskych spoločností v rámci skupiny obchodných spoločností.

**Selected institutes of the theory of a corporate group in the legal
order of the Slovak Republic (focusing on corporate governance)**

The contribution focuses on the analysis of selected institutes of the theory of a corporate group in the company law of the Slovak Republic, as well as on an international comparison and confrontation with the legal regulation of the relevant institutes in the Czech Republic. The author pays particular attention to corporate governance issues of companies belonging to a corporate group including group governance issues in the context of means of direct intervention of a parent company into business management of subsidiaries in a corporate group.

**Ausgewählte Institute der Theorie einer Unternehmensgruppe
in der Rechtsordnung der Slowakischen Republik
(mit Fokussierung auf Corporate Governance)**

Der Beitrag konzentriert sich auf die Analyse ausgewählter Institute der Unternehmensgruppe im Gesellschaftsrecht der Slowakischen Republik sowie auf einen internationalen Vergleich und die Konfrontation mit der gesetzlichen Regelung der einschlägigen Institute in der Tschechischen Republik. Der Autor schenkt besonderes Augenmerk auf Corporate-Governance-Fragen von Unternehmen einer Unternehmensgruppe, einschließlich Gruppen-Governance-Fragen im Zusammenhang mit direkten Eingriffen einer Muttergesellschaft in die Geschäftsführung von Tochtergesellschaften einer Unternehmensgruppe.

Kľúčové slová: skupina obchodných spoločností, materská spoločnosť, dcérska spoločnosť, správa a riadenie obchodných spoločností, správa a riadenie skupiny obchodných spoločností

Schlüsselbegriffe: Unternehmensgruppe, Muttergesellschaft, Tochtergesellschaft, Corporate Governance, Gruppen-Governance

Keywords: corporate group, parent company, subsidiary, corporate governance, group governance

Úvod

Teória skupiny obchodných spoločností sa v súčasnosti predovšetkým z dôvodu významného majetkového, personálneho prípadne iného prepájania rôznych obchodných spoločností, dostáva do popredia nielen v právnej doktríne práva obchodných spoločností, no aj v aplikačnej právnej praxi, nakoľko so sebou prináša mnoho právnych výziev. Aktuálnosť a významnosť inštitútov teórie skupiny obchodných spoločností v medzinárodnom kontexte podčiarkujú aj realizované iniciatívy na pôde Európskej únie (ďalej len „EÚ“) majúce za cieľ harmonizáciu právnej úpravy inštitútov predstavujúcich teóriu skupiny obchodných spoločností v jednotlivých jej členských štátoch EÚ. Právne výzvy, ktoré so sebou teória skupiny obchodných spoločností prináša, sa netýkajú výhradne verejnoprávných odvetví (napr. daňového práva v podobe povinnosti obligatornosti aplikácie pravidiel transferového oceňovania v prípade realizácie finančných transakcií medzi závislými osobami podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, alebo právnej regulácie vedenia účtovníctva a účtovného vykazovania skupiny obchodných spoločností v podobe povinnosti zostavovania konsolidovanej účtovnej závierky za celú skupinu účtovných jednotiek

tvoriacich skupinu obchodných spoločností v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov), no významne zasahujú aj do práva obchodných spoločností, imanentnej súčasťou obchodného práva, a to predovšetkým v otázkach správy a riadenia skupiny obchodných spoločností, resp. jednotlivých obchodných spoločností patriacich do konkrétnej skupiny obchodných spoločností. v tomto príspevku sa budeme bližšie zaoberať vybraným aspektom (inštitútom) teórie skupiny obchodných spoločností, a to predovšetkým v súvislosti s problematikou správy a riadenia v rámci skupiny obchodných spoločností (tzv. group governance), s dôrazom na špecifiká práva obchodných spoločností Slovenskej republiky (ďalej len „SR“).

V úvodnej časti tohto príspevku v logickej postupnosti najskôr vymedzíme pojem skupina obchodných spoločností a naše chápanie obsahu a rozsahu problematiky správy a riadenia obchodných spoločností v rámci skupiny obchodných spoločností resp. celkovej správy a riadenia skupiny obchodných spoločností, ďalej poukážeme na inštitúty teórie skupiny obchodných spoločností, ktoré sú v stave *de lege lata*¹ súčasťou práva obchodných spoločností v právnych podmienkach SR, ktoré je komplexne upravené a kodifikované v druhej časti zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Obchodný zákonník**“), a následne za účelom medzinárodnej právnej komparácie a konfrontácie platnej právnej úpravy skúmanej problematiky v Obchodnom zákonníku s právnymi režimami v iných krajinách, budeme analyzovať inštitúty teórie skupiny obchodných spoločností, ktoré sú súčasťou pozitívneho práva obchodných spoločností v Českej republike (ďalej len „ČR“), t. j. sú zakotvené v prvej časti zákona č. 90/2012 Sb., o obchodných spoločnostiach a družstvech (zákon o obchodných korporáciách), v znení neskorších predpisov (ďalej len „**ZOK**“). V poslednej časti tohto príspevku sa osobitne zameriame na analýzu vybraných otázok problematiky správy a riadenia v rámci skupiny obchodných spoločností (ďalej len „**group governance**“), ktorú môžeme zaradiť za imanentnú súčasť a inštitút teórie obchodných spoločností, vrátane posúdenia ich legislatívneho zakotvenia v stave *de lege lata* v právnych podmienkach SR a formulácie odporúčaní *de lege ferendae*, a to aj v kontexte medzinárodnej komparácie s právnou úpravou inštitútov teórie obchodných spoločností v ČR.

¹ T. j. ku dňu 31. 3. 2019.

1. Skupina obchodných spoločností ako právny inštitút

Skupina obchodných spoločností ako právny inštitút sa tradične spája s **majetkovým (vlastníckym) prepojením** medzi obchodnými spoločnosťami s vlastnou právnou subjektivitou. Skupina obchodných spoločností zo štrukturálneho hľadiska pozostáva z materskej spoločnosti (*parent company*) a viacerých priamo alebo nepriamo ovládaných dcérskych spoločností (*direct/indirect subsidiaries*).² V právnych systémoch niektorých členských štátov EÚ sa skupine obchodných spoločností priznáva vlastná právna subjektivita (napr. Francúzsko alebo Nemecko), v iných jurisdikciách skupinám obchodných spoločností nie je platným právom obchodných spoločností vlastná právna subjektivita priznaná (t. j. samotné skupiny obchodných spoločností právnou subjektivitou nedisponujú), a jedinými subjektmi s právnou subjektivitou sú jednotlivé obchodné spoločnosti patriace do predmetnej skupiny obchodných spoločností.³ Vymedzenie skupiny obchodných spoločností výhradne prostredníctvom kritéria majetkového prepojenia (resp. ovládania) obchodných spoločností však určite nestačí na identifikáciu všetkých obchodných spoločností, medzi ktorými existujú také vzťahy prepojenia, ktoré svojou významnosťou môžu rezultovať do koordinácie činnosti a riadenia medzi týmito obchodnými spoločnosťami. Spoločné vlastníctvo resp. majetkové prepojenie medzi obchodnými spoločnosťami predstavuje prvý indikátor príslušnosti predmetných obchodných spoločností do skupiny obchodných spoločností, a teda ako uvádza aj *Ho*, kritérium majetkového prepojenia medzi obchodnými spoločnosťami síce jasnejšie definuje, kde skupina obchodných spoločností začína, no odpoveď na otázku, kde skupina obchodných spoločností vo všeobecnej rovine končí, je komplexnejšia ťažšie presne determinovateľné.⁴

V tomto zmysle možno za ďalšie smerodajné kritérium príslušnosti obchodnej spoločnosti do skupiny obchodných spoločností označiť **prvok kontroly medzi materskou spoločnosťou a dcérskou spoločnosťou**, a to predovšetkým v podobe držby väčšiny hlasovacích práv na valnom zhromaždení dcérskej spoločnosti zo strany materskej spo-

² HO, V. H.: Theories of Corporate Groups: Corporate Identity Reconceived. In *Seton Hall Law Review*, Vol. 42, Iss. 3, 2012. Article 2. s. 886. [online].

³ Bližšie odkazujeme na správu prezentujúcu prehľad stavu aplikovaných pravidiel na skupiny obchodných spoločností v jednotlivých členských štátoch EÚ s aktualizáciou k 05/2011: ENGRÁCIA ANTUNES, J.: *Report of the Reflection Group on the Future of EU Company Law*. 2011. 82 s. [online].

⁴ HO, V. H.: Theories of Corporate Groups: Corporate Identity Reconceived. In *Seton Hall Law Review*, Vol. 42, Iss. 3, 2012. Article 2. s. 887. [online].

ločnosti, spojenej okrem iného s právomocou materskej spoločnosti rozhodovať o personálnom obsadení štatutárneho orgánu (prípadne aj o samotnej kreácii a personálnom obsadení kontrolného, dozorného, orgánu) dcérskej spoločnosti, prípadne kontroly zo strany materskej spoločnosti založenej zmluvne (kontraktuálne), a to napr. formou dohody o výkone hlasovacích práv, bez nutnosti disponovania väčšinovým či eventuálne aj akýmkoľvek majetkovým podielom materskej spoločnosti v dcérskej spoločnosti.

Vymedzenie obsahu a rozsahu právneho inštitútu skupiny obchodných spoločností teda predstavuje komplexnú úlohu. V nadväznosti na uvedené konštatovanie je možné zároveň vysloviť tvrdenie, že aj inštitúty, ktoré by sme mohli zaradiť do teórie skupiny obchodných spoločností formulovanej v právnej doktríne, predstavujú charakterovo rôznorodú a obsažnú množinu právnych inštitútov. Z uvedeného dôvodu sa na účely tohto vedeckého príspevku zameriavame na analýzu vybraných inštitútov teórie skupiny obchodných spoločností, a to na problematiku group governance.

2. Group governance – správa a riadenie skupiny obchodných spoločností

V rámci skupiny obchodných spoločností môžu vznikajú rôzne konflikty záujmov medzi členmi skupiny obchodných spoločností, prípadne inými záujmovými skupinami, ktoré sú predmetom **group governance**, t. j. problematiky správy a riadenia jednak samotnej skupiny obchodných spoločností, ktorú si dovoľíme označiť z dôvodu majetkového či riadiaceho prepojenia za jeden subjekt spoločného záujmu, ako aj obchodných spoločností, ktoré možno identifikovať ako členov tejto skupiny. Vo všeobecnosti možno group governance vymedziť ako špecifickú **problematiku vyvažovania a hľadania optimálneho pomeru medzi záujmami materskej spoločnosti a jednotlivých obchodných spoločností patriacich do skupiny obchodných spoločností (dcérskych spoločností) s dominantným postavením materskej spoločnosti**.⁵

Možné problémy group governance vyplývajúce z vyššie formulovaného a inertne prítomného konfliktu záujmov v rámci správy a riadenia skupiny obchodných spoločností medzi materskou spoločnosťou

⁵ SZABÓ, D. G. – SØRENSEN, K. E.: Corporate governance codes and groups of companies: In search of best practices for Group Governance. In *NORDIC & EUROPEAN COMPANY LAW - LSN Research Paper Series*, No. 18-02. s. 1. [online].

a dcérskymi spoločnosťami, identifikujeme predovšetkým v týchto dvoch základných okruhoch problémov resp. otázok:

1) Správa a riadenie (resp. konanie) dcérskej spoločnosti vo vzťahu k záujmom materskej spoločnosti a samotnej skupiny obchodných spoločností, v rámci ktorého vyvstávajú najmä nasledovné otázky:

- a) V akom rozsahu má materská spoločnosť kontrolovať a zasahovať do správy a riadenia dcérskej spoločnosti?
- b) Má dcérska spoločnosť konať v zhode a v súlade so záujmami materskej spoločnosti, a to predovšetkým v prípade, ak takéto konanie dcérskej spoločnosti by síce bolo v záujme a v prospech materskej spoločnosti a samotnej skupiny obchodných spoločností, no v neprospech dcérskej spoločnosti ako súčasť skupiny obchodných spoločností?
- c) Má mať valné zhromaždenie, prípadne štatutárny či iný orgán, materskej spoločnosti možnosť udeľovať záväzné pokyny či inak ovplyvňovať konanie dcérskej spoločnosti (vrátane obchodného vedenia dcérskej spoločnosti), a to berúc do úvahy aj všeobecne prijímaný princíp nezávislosti konania štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, ktorý je v rámci obchodného vedenia obchodnej spoločnosti viazaný (obmedzený) výlučne pokynmi spoločníkov obchodnej spoločnosti (v pôsobnosti valného zhromaždenia obchodnej spoločnosti) alebo samotnou spoločenskou zmluvou či stanovami obchodnej spoločnosti riadne prijatými spoločníkmi obchodnej spoločnosti, za súčasného dodržania povinnosti štatutárneho orgánu konať s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti resp. jej spoločníkov?

2) Právne postavenie spoločníkov dcérskej spoločnosti, a to predovšetkým menšinových spoločníkov dcérskej spoločnosti vo vzťahu k materskej spoločnosti, a to v súvislosti s možnosťami ovplyvnenia správy a riadenia dcérskej spoločnosti či samotnej skupiny obchodných spoločností zo strany spoločníkov dcérskej spoločnosti odlišných od materskej spoločnosti resp. jej spoločníkov.

Na tomto mieste si dovoľujeme poukázať na výsledky publikovanej aktuálnej štúdie autorov *Szabó* a *Sørensen*⁶ zameranej na identifikáciu aktuálneho stavu právnej úpravy group governance v 48 kódexoch upravujúcich právo obchodných spoločností v rôznych kra-

⁶ Štúdia pod názvom *Corporate governance codes and groups of companies: In search of best practices for Group Governance* bola publikovaná 02/2018.

jinách (s dôrazom na členské štáty EÚ). V uvedenej štúdií predmetní autori vo vzťahu k Obchodnému zákonníku, obsahujúcemu základnú právnu úpravu práva obchodných spoločností a problematiky správy a riadenia obchodných spoločností, aplikujúc zvolený metodologický výskumný prístup konštatovali, že Obchodný zákonník síce obsahuje nadpriemerný výskyt vybraných pojmov⁷ spojených s group governance a teóriou skupiny obchodných spoločností vo všeobecnosti, no na druhej strane **Obchodný zákonník neobsahuje osobitnú právnu úpravu pravidiel konfliktu záujmov v rámci skupiny obchodných spoločností**, t. j. záujmov medzi materskou spoločnosťou a dcérskymi spoločnosťami tvoriacimi skupinu obchodných spoločností. Za účelom overenia záverov predmetnej štúdie, v nasledujúcich častiach tohto príspevku jednak identifikujeme právne inštitúty teórie skupiny obchodných spoločností, ktoré sa v platnom právnom stave v Obchodnom zákonníku (SR) a v ZOK (ČR) nachádzajú, a následne sa ďalej zameriavame na stručnú komparatívnu analýzu vybraného aspektu group governance v pozitívnom práve obchodných spoločností SR a ČR, a to možnosti materskej spoločnosti zasahovať do konania dcérskej spoločnosti (t. j. ovplyvňovať konanie dcérskej spoločnosti).

3. Inštitúty teórie skupiny obchodných spoločností a group governance v stave *de lege lata* v ČR a SR

V Obchodnom zákonníku možno v stave *de lege lata* identifikovať pozitívno-právnu úpravu nasledovných právnych inštitútov, ktoré možno podľa nášho názoru zaradiť do množiny inštitútov teórie skupiny obchodných spoločností:

- 1) **ovládaná osoba**⁸ a **ovládajúca osoba**,⁹ vrátane inštitútu **zodpovednosti ovládajúcej osoby za škodu spôsobenú úpadkom ovládanej osoby** predstavujúcej určitú modifikáciu právnej dok-

⁷ Autori si zvolili nasledovné pojmy, prostredníctvom : skupina, dcérska spoločnosť, materská spoločnosť, holding (koncern).

⁸ **Ovládanou osobou** sa v zmysle § 66a ods. 1 Obchodného zákonníka rozumie „*obchodná spoločnosť, v ktorej má určitá osoba väčšinový podiel na hlasovacích právach preto, že má podiel na spoločnosti alebo akcie spoločnosti, s ktorými je spojená väčšina hlasovacích práv, alebo preto, že na základe dohody s inými oprávnenými osobami môže vykonávať väčšinu hlasovacích práv bez ohľadu na platnosť alebo na neplatnosť takejto dohody.*“

⁹ **Ovládajúcou osobou** je v zmysle § 66a ods. 2 Obchodného zákonníka „*osoba, ktorá má v ovládanej osobe postavenie podľa § 66a ods. 1 Obchodného zákonníka.*“

tríny absolútnej nepreniknuteľnosti korporátneho závoja obchodnej spoločnosti,¹⁰

a

2) konanie v zhode.¹¹

Pre úplnosť a medzinárodnú komparáciu v tejto súvislosti poukážeme na príslušnú právnu úpravu inštitútov teórie skupiny spoločností v stave *de lege lata* v ZOK, základnom prameni práva obchodných spoločností v ČR, ktorý obsahuje v **prvej časti, hlava I, diel 9** nazvaný

¹⁰ **Ovládajúca osoba** v zmysle § 66b ods. 1 Obchodného zákonníka **zodpovedá** veriteľom ovládanej osoby **za škodu spôsobenú úpadkom ovládanej osoby**, ak svojím konaním podstatne prispela k úpadku ovládanej osoby. Tejto zodpovednosti sa ovládajúca osoba zbaví, ak preukáže, že postupovala informovane a v dobrej viere, že koná v prospech ovládanej osoby. Predmetná legislatívna zmena predstavuje doktrínálny posun od uplatňovania doktríny „*absolútnej nepreniknuteľnosti korporátneho závoja*“ obchodnej spoločnosti k určitej možnosti „*prepichovania korporátneho závoja*“ obchodnej spoločnosti. Uvedený posun má zásadné právne dôsledky predovšetkým pre určitú skupinu spoločníkov obchodných spoločností, voči ktorým môže byť s účinnosťou od 1. 1. 2018 aj v právnych podmienkach SR za splnenia podmienok ustanovených v Obchodnom zákonníku vyvodzovaná priama zodpovednosť za škodu spôsobenú veriteľom týchto obchodných spoločností. Vo všeobecnosti je nutné konštatovať, že zavedenie možnosti pre veriteľov obchodnej spoločnosti domáhať sa v určitých prípadoch vyvedenia priamej zodpovednosti za spôsobenú škodu voči spoločníkom tejto obchodnej spoločnosti môže pôsobiť motivujúco vo vzťahu k niektorým spoločníkom, ktorí pod hrozbou nastúpenia tejto zodpovednosti upustia od konania, ktoré by mohlo spôsobiť úpadok obchodnej spoločnosti. Na druhej strane však predovšetkým s poukazom na skutočnosť, že už samotné vymedzenie zákonných podmienok pre aplikáciu predmetnej doktríny vyjadrenej v § 66b ods. 1 Obchodného zákonníka podľa nášho názoru vytvára priestor pre jej neefektívnu aplikáciu v právnej praxi, vnímame prínos pozitívno-právneho zakotvenia predmetného doktrínálneho posunu vo faktickej rovine a jej psychologickým pôsobením, nakoľko vzhľadom na doterajšiu prax dôvodne predpokladáme, že efektívnosť domáhania sa aplikácie doktríny určitého prepichovania korporátneho závoja obchodnej spoločnosti a vyvedenia zodpovednosti za škodu priamo voči spoločníkom tejto obchodnej spoločnosti, bude v právnej praxi predovšetkým závisieť od „*odvážnosti*“ žalobcov (veriteľov obchodných spoločností) a samotných súdov túto doktrínu aplikovať pri svojom rozhodovaní.

¹¹ **Za konanie v zhode** sa podľa § 66b Obchodného zákonníka považuje konanie smerujúce k dosiahnutiu rovnakého cieľa uskutočnené medzi

- právnickou osobou a jej spoločníkmi alebo členmi, štatutárnym orgánom, členmi štatutárneho orgánu, členmi dozorného orgánu, zamestnancami právnickej osoby, ktorí sú v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu alebo jeho člena, prokuristom, likvidátorom, správcom konkurznej podstaty, vyrovnávacím správcom tejto právnickej osoby a osobami im blízkymi alebo medzi ktorýmikoľvek uvedenými osobami,
- osobami, ktoré uzavreli dohodu o zhodnom výkone hlasovacích práv v jednej spoločnosti v záležitostiach týkajúcich sa jej riadenia,
- ovládajúcou osobou a ovládanou osobou alebo medzi osobami ovládanými priamo alebo sprostredkované rovnakou ovládajúcou osobou.

V tejto súvislosti dávame do pozornosti aj inštitút **zákazu konkurencie** v zmysle § 65 Obchodného zákonníka a príslušných ustanovení pri jednotlivých typoch obchodných spoločností a družstva, ktorý je podľa nášho názoru rovnako možné vnímať ako osobitný inštitút teórie skupiny obchodných spoločností a pravidiel group governance.

„Podnikatelská seskupení“,¹² v ktorom sú systematicky komplexne upravené všetky inštitúty pozitívneho práva ČR týkajúce sa skupiny spoločností, a to predovšetkým:

1) **Ovlivnění**,¹³

2) **Ovládající** a ovládané osoby¹⁴ (v rámci tohto inštitútu v § 78 ZOK aj **jednání ve shodě**),

a

3) **Koncern**.¹⁵

Na základe vyššie uvedeného možno prijať parciálny záver, že inštitúty teórie skupiny obchodných spoločností sú v stave *de lege lata* práva obchodných spoločností komplexnejšie pozitívno-právne upravené v podmienkach ČR ako SR, nakoľko v ZOK rozoznáva až tri kvalitatívne odlišné formy group governance, a to v podobe **ovplyvnenia, ovládania a riadenia v inštitucionalizovanej podobe koncernu**. Na druhej strane táto naša téza vyvracia prvotné závery štúdie autorov *Szabó* a *Sørensen*, ktorí aplikujúc zvolenú metodológiu výskumu vyhodnotili právnu úpravu inštitútov teórie skupiny obchodných spoločností v Obchodnom zákonníku v porovnaní so ZOK ako komplexnejšiu.

¹² § 71 – 91 ZOK. Eventuálne by sme podľa nášho názoru mohli medzi inštitúty teórie skupiny obchodných spoločností a osobitne group governance zaradiť aj inštitút **zákazu konkurencie** podľa § 5 ZOK a osobitných ustanovení upravujúcich pravidlá zákazu konkurenčného konania pri jednotlivých typoch obchodných spoločností a družstva.

¹³ V zmysle § 71 ods. 1 ZOK: „Každý, kdo pomocí svého vlivu v obchodní korporaci (dále jen „vlivná osoba“) rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace (dále jen „ovlivněná osoba“) k její újme, tuto újmu nahradí, ledaže prokáže, že mohl při svém ovlivnění v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby.“

¹⁴ V zmysle § 74 ods. 1 ZOK: „Ovládající osobou je osoba, která může v obchodní korporaci přímo či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv. Ovládanou osobou je obchodní korporace ovládaná ovládající osobou.“

¹⁵ V zmysle § 79 ods. 1 a 2 ZOK: „Jedna nebo více osob podrobených jednotnému řízení (dále jen „řízená osoba“) jinou osobou nebo osobami (dále jen „řídící osoba“) tvoří s řídící osobou koncern. Jednotným řízením je vliv řídící osoby na činnost řízené osoby sledující za účelem dlouhodobého prosazování koncernových zájmů v rámci jednotné politiky koncernu koordinaci a koncepční řízení alespoň jedné z významných složek nebo činností v rámci podnikání koncernu.“ ZOK vychádza z povinnosti uverejniť informáciu na internetových stránkach obchodnej spoločnosti, že je členom koncernu, no samotný fakt neuverejnenia tejto informácie nemá žiaden právny následok v otázke samotnej existencie koncernu, ktorý existuje fakticky bez potreby uverejnenia informácie o jeho existencii. Bližšie odkazujeme na: ŠTENGLOVÁ, I. – HAVEL, B. – CILEČEK, F. – KUHN, P. – ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 222 a nasl.

4. Možnosti materskej spoločnosti zasahovať do konania dcérskej spoločnosti v rámci skupiny obchodných spoločností

Vo štvrtej časti tohto príspevku sa za účelom zachovania adresnosti tohto príspevku, v súlade s jeho vymedzenou štruktúrou spracovania, zameriame na krátku komparatívnu analýzu vybraného aspektu group governance, a to **možnosti materskej spoločnosti zasahovať do konania dcérskej spoločnosti (t. j. ovplyvňovať konanie dcérskej spoločnosti), a to predovšetkým v poukazom na všeobecnú platnosť a aplikovateľnosť princípu nezávislosti konania štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti (dcérskej spoločnosti) v práve obchodných spoločností SR a ČR.**

V Obchodnom zákonníku nie je táto otázka group governance explicitne právne upravená. Obchodný zákonník vo všeobecnosti vychádza z **princípu nezávislosti konania štatutárneho orgánu v rámci obchodného vedenia obchodnej spoločnosti**, čo platí rovnako aj v prípade dcérskej spoločnosti, ktorá je súčasťou skupiny obchodných spoločností. Vnútorne obmedzenie konania štatutárneho orgánu je síce možné (a to zo strany valného zhromaždenia dcérskej spoločnosti, t. j. priamo spoločníkmi dcérskej spoločnosti, z ktorých väčšinovým spoločníkom zvykne byť v rámci skupiny obchodných spoločností samotná materská spoločnosť, eventuálne spoločník resp. spoločníci materskej spoločnosti), no takéto obmedzenie nie je právne účinné voči tretím osobám, a to ani v prípade, ak bolo zverejnené (t. j. zapísané v obchodnom registri SR).¹⁶ Na základe uvedeného možno konštatovať, že **v podmienkach práva obchodných spoločností SR, akékoľvek pokyny či zásahy orgánov materskej spoločnosti do konania dcérskej spoločnosti sú právne neúčinné a ich nedodržanie nemá materská spoločnosť možnosť priamo sankcionovať** (to samozrejme neplatí o faktickom vyvodení zodpovednosti v podobe odvolania osoby štatutára dcérskej spoločnosti zo strany materskej spoločnosti vykonávajúcej rozhodujúci vplyv v dcérskej spoločnosti prostredníctvom valného zhromaždenia dcérskej spoločnosti).

Na druhej strane by sme v tejto súvislosti chceli poukázať na skutočnosť, že napriek tomu, že ZOK rovnako vychádza z **princípu zákazu udeľovania pokynov štatutárnemu orgánu obchodnej spoločnosti v rámci obchodného vedenia obchodnej spoločnosti**,¹⁷ v prípade vzťahu riadenia obchodných spoločností v inštitucionálnej forme kon-

¹⁶ § 13 ods. 4 Obchodného zákonníka.

¹⁷ § 51 ods. 1 ZOK.

cernu podľa ZOK medzi riadiacou a riadenou obchodnou spoločnosťou, **ZOK umožňuje orgánu riadiacej osoby v koncerne udeľovať riadenej osobe v koncerne pokyny k obchodnému vedeniu, a to za predpokladu, že vykonanie týchto pokynov je v súlade so záujmami riadiacej osoby alebo inej riadenej osoby v koncerne.**¹⁸ Právna doktrína ČR zastáva názor, že takýto pokyn riadiacej osoby riadenej osoby týkajúci sa obchodného vedenia riadenej osoby je **záväzný** a jeho nerešpektovanie bude posudzované ako nerešpektovanie povinnosti štatutárneho orgánu riadenej osoby konať s odbornou starostlivosťou.¹⁹ V prípade vzťahu ovplyvnenia alebo ovládania medzi obchodnými spoločnosťami tento princíp group governance neplatí, a teda je výlučne vyhradený pre koncerne. Uvedené však nezabavuje ani orgán riadenej osoby povinnosti konať pri udeľovaní pokynu podľa § 81 ods. 1 ZOK riadenej osobe s odbornou starostlivosťou, pričom takýto pokyn zároveň nemôže byť svojvoľný.

Z vyššie uvedeného usudzujeme, **že v prípade, ak by pokyn riadiacej osoby týkajúci sa obchodného vedenia riadenej spoločnosti bol v rozpore so záujmom riadenej osoby, no súčasne bol v súlade so záujmami koncernu a/alebo iných členov koncernu, takýto pokyn je riadená osoba povinná rešpektovať a vykonať, a to z dôvodu povinnosti štatutárneho orgánu riadenej osoby konať s odbornou starostlivosťou voči koncernu ako celku, resp. voči riadiacej osobe.** V tomto zmysle si dovoľujeme konštatovať, že ZOK v prípade vzniku konfliktu záujmov riadenej osoby a koncernu resp. riadiacej osoby, jednoznačne preferuje záujem koncernu resp. riadiacej osoby, a to v podobe legálnej možnosti zasiahnuť do obchodného vedenia riadenej spoločnosti udelením záväzného pokynu.

Záver

V príspevku sa venujeme identifikácii a následnej analýze vybraných inštitútov teórie skupiny obchodných spoločností v platnom právnom stave v SR a ČR, a to s osobitným dôrazom na problematiku správy a riadenia v rámci skupiny obchodných spoločností (group governance). Na základe vykonanej komparatívnej analýzy inštitútov teórie skupiny obchodných spoločností v stave *de lege lata* sme dospeli k záveru, že inštitúty teórie skupiny obchodných spoločností sú v rámci

¹⁸ Tento princíp group governance je vyjadrený v § 81 ods. 1 ZOK nasledovne: „*Orgán řídící osoby může udělovat orgánům řízené osoby pokyny týkající se obchodního vedení, jsou-li v zájmu řídící osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídící osoba koncern.*“

¹⁹ ŠTENGLOVÁ, I. – HAVEL, B. – CILEČEK, F. – KUHN, P. – ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 227.

pozitívneho práva obchodných spoločností komplexnejšie v podmienkach ČR ako SR, nakoľko v ZOK rozoznáva až tri kvalitatívne odlišné formy group governance, vrátane inštitucionálnej formy usporiadania riadiacej osoby a riadených osôb v koncerne.

Vo vzťahu k možnosti materskej spoločnosti zasahovať do konania dcérskej spoločnosti v rámci skupiny obchodných spoločností si záverom dovoľujeme vysloviť naše pozitívne hodnotenie možnosti legálneho zásahu do obchodného vedenia riadenej osoby zo strany riadiacej osoby v prípade koncernu podľa ZOK, a to za účelom efektívneho dosiahnutia cieľov koncernu ako inštitucionalizovaného zoskupenia obchodných spoločností. v podmienkach SR síce platná právna úprava koncern, ako osobitný druh inštitucionálneho usporiadania obchodných spoločností v rámci skupiny obchodných spoločností, nepozná, no podľa nášho názoru je vzhľadom na jednoznačne podpriemernú rozpracovanosť inštitútov teórie obchodných spoločností, vrátane group governance, v právnych podmienkach SR precíznejšie legislatívne rozpracovanie ďalších inštitútov teórie skupiny spoločností v práve obchodných spoločností nevyhnutnosťou, a to aj inšpirujúc sa vzorom v ČR v podobe právnej úpravy v ZOK, pokiaľ by medzičasom nebola úspešná nejaká harmonizačná iniciatíva problematiky skupiny obchodných spoločností a group governance na úrovni EÚ.

Použitá literatúra

1. ENGRÁCIA ANTUNES, J.: *Report of the Reflection Group on the Future of EU Company Law*. 2011. 82 s. [online].
2. HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010.
3. HO, V. H.: Theories of Corporate Groups: Corporate Identity Reconciled. In *Seton Hall Law Review*, Vol. 42, Iss. 3, 2012. Article 2. s. 880-952. [online].
4. OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár*. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017.
5. PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník (komentár)*. 5. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2016.
6. SZABÓ, D. G. – SØRENSEN, K. E.: Corporate governance codes and groups of companies: In search of best practices for Group Governance. In *NORDIC & EUROPEAN COMPANY LAW - LSN Research Paper Series*, No. 18-02. s. 30. [online].
7. ŠTENGLOVÁ, I. – HAVEL, B. – CILEČEK, F. – KUHN, P. – ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017.

8. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.
9. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách), v znení neskorších predpisov